

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Vita Et Morib. Ignatii Loiolæ, Qvi Societatem Iesv
Fvndavit, Libri III**

Maffei, Giovanni Pietro

Dvaci, 1585

Eiusdem ratio gubernandi. Cap. X.

urn:nbn:de:hbz:466:1-44004

opportune subuentum est. Quodam die sub vesperam, cum domi panes, vinum, ligna penitus defecissent; postridie mane, præter omnium expectationem, à nobili matrona vehes lignis onusta submittitur. ea ligna dum in cella vinaria, vt fit, condit ianitor; ianuam domus in Capitolium eo tempore obuersam, patentem reliquit imprudens: recordatus deinde, cum ad occludendum accurrisset, repente modios aliquot frumēti, & vini cados in ipso vestibulo reperit: neq. adhibita quantauis diligentia vniquam rescire potuit, quis ea dona misisset. Hæc igitur & alia eiusmodi subinde accidebant, quæ politico supercilio rem æstimanti friuola cuiquam fortasse videantur: sed certe & paternam in famulos, Dei prouidentiam satis declarant; & Ignatij securitatem atq. fiduciam ab omni stultitiæ vel temeritatis infamia vindicant.

Eiusdem ratio gubernandi. CAP. X.

IN consilio capiendo, & rebus gerendis, cū Deum semper, vt dictum est, accurata supplicatione cōsuleret, tum vero (quod mirum fortasse cuiquam videatur) non pietatis gustum, sed rationis ductum præcipue sequebatur: vt non rationem spiritus dulcedo præiret, sed dulcedinē ratio. Hoc enim aiebat vno maxime belluis homines antecellere, quòd hi ratione vtantur, illę nequaquã. Idem ad exsequenda consilia, quoad fas esset, omnes artes & humana præsidia sic adhibebat, quasi omnē spem in ijs repositam haberet; rursus ita Deum orabat, & ex eo pēdebat vno, ac si nihil omnino in rebus humanis opis aut perfugij collocaret. atq. hoc pacto (quod longe optimū ac perfectissim-

festissimum est) prudentiam cum pietate iungebat, ipsaq. negotia tamquam onera paribus examinata pōderibus, quāuis difficili ac lubrico itinere ad optatos plerumq. exitus perducebat. Ad consultandū autem, illud obseruabat in primis, vt in quaq. re semper eius rei peritissimos adhiberet. qua cōmunicatione ac lenitate nimirū assequeretur, vt & rationes iniret optimas, neq. in arte sua, se quisquā ab eo vel præteritum, vel contemptū, iure cōqueri posset. Ac ceteris etiam in rebus videbat etiam atq. etiā, vt vnius cuiusque dignitatis, ætatis, ac meriti ratio haberetur. Petronius erat Pisaurēsis, qui ante aliquot annos mortuus est, egregia pietate & virtute presbyter. is, cū tres minores natu germanos fratres ad Societatem suis adhortationibus perduxisset; eū semper Ignatius adolescentulis loco parentis ac præsidis voluit esse: neq. de ijs grauius quidquam, nisi ex illius auctoritate ac sentētia statui passus est. Ad officia vel negotia, quæ per se obire non posset, cū viris principibus transigenda, viros eligebat, rerū vsu ac dicendi copia præditos, atq. ijs ita vel scripto, vel verbis mandata dabat, vt liberū ijs omnino relinqueret, cū in rem præsentē venissent, sine vllō ipsius respectu omnia ex re, & ex tempore moderari. Idēq. sub vesperam ad se redeunti cuiuspiam ex ijs, cum rei gestæ rationē ab eo reposceret, primum omnium: Satin' (aiebat) ex animi tui sententia? quæ liberalitas hominis, & ipsi causæ multum proderat; & suorum illi mire deuinciebat animos; & eosdem ad exsequenda negotia perquā alacres promptosque reddebat. Anno post Christum natum M. D. LIII. cum ad res in Lusitania componendas Michaëlem Turrianum legaret, haud ita pridem in Societatem

N iij admissum;

admissum; licet ei varias præceptiones ac monita e-
 diderit consignata litteris; tamen cum probe nosset
 fidem ac prudentiam viri, non modo permisit, vt cū
 in prouinciam peruenisset, suo arbitratu cōsilia re-
 bus aptaret; sed etiam permulta ei dedit folia pūra,
 suo munita chirographo, quibus ille, prout opus
 esset, quidquid videretur, inscriberet, ac deinde ob-
 signatas epistolas cuicumq. expediret, ipsius nomi-
 ne redderet. atq. hanc cōsuetudinem laxè cum pro-
 curatoribus ac nuntijs agendi, semper magno cum
 emolumento retinuit. Quin etiam præfectis infe-
 rioribus minime maligne suum cuiq. ius ac potesta-
 tem impertire consueuerat: cauebatq. diligenter, ne
 quæ per eos agenda forent, vsurparet ipse; vel ea re
 quidquam omnino apud subiectos de illorum au-
 ctoritate vel existimatione minueret. Verumtamen
 ijs ita laxabat habenas, vt easdē adduceret, quoties
 vellet; nec non in eorum instituta, moresq. & ad-
 ministrandi genus dissimulanter inquireret. Exstat
 epistola ipsius ad Præpositum prouinciæ Lusitanie,
 in hanc sententiam scripta; cuius mihi partem hoc
 » loco inferere visum est: Neq. vero Prouincialis aut
 » Generalis Præpositi officiū est, minuta que-
 » que, ac temporaria præsertim, in administrando se-
 » ctari: sed cum ad personæ dignitatem honestius, tū
 » ad tranquillitatem animi tutius est, ea præfectis in-
 » ferioribus delegare, & rei confectæ rationem ab eis
 » deinde repetere. Equidem in meo fungendo mune-
 » re id ipsum sequor: atque huiusce consilij maiorem
 » in dies fructum capio, quippe cum & labore & fo-
 » licitudine leuari me magnopere sentiā. ac tibi quo-
 » que valde sum auctor, vt cūras & cogitationes tuas
 » defigas in commodis & salute potissimum vniuersæ
 pro-

»provincia: & in rebus quidem singulis ordinandis
 »ac disponendis, cum opus est, & ipse versere, & ho-
 »minum tuo iudicio peritorum sententiam exquiras:
 »ceterum ab iisdem rebus per te curandis transigen-
 »disq. vt plurimum abstineas, sed instar excelsi cuius-
 »dam motoris, orbis tibi subiunctos æquabiliter &
 »cū grauitate ciere pergas: à quibus deinde, vt à pro-
 »ximis causis, propria cuiusque effecta proueniant:
 »quod si feceris, & plura, & magis tuo muneri con-
 »uenientia, sine tumultu ac trepidatione confeceris.
 »Præterea illud est in hac ratione commodi, quòd si
 »quid in agendo peccetur, eius peccati præstat in tuis
 »administris, quàm in te residere culpam: ac multo
 »magis decet, quidquid ipsi deliquerint, corrigi abs-
 »te, quàm si tu erraueris (quod perfacile est singula
 »curiosius persequenti) te ab inferioribus emendari.
 »Quod reliquum est, nobis Dominus I E S V S Chri-
 »stus, ad ipsius voluntatem & clare intelligendam, &
 »rite exsequendam pro sua benignitate lumen ac vi-
 »res impertiat. Romæ XI. Kal. Ianuarias M. D. LII.
 Hanc igitur Societatis gubernandæ regulam instin-
 ctu plane diuino tenebat Ignatius, eamq. in omnes
 partes plurimum aiebat valere. Primum, quòd infe-
 riores præfecti, quo plus credi sibi, & quo liberalius
 tractari se vident, eo libentius, ne videlicet humani-
 tate vincantur, vltro ipsi cum superiore communi-
 cēt. deinde, quòd multo acrius ac studiosius versen-
 tur in opere: nam vt quisq. maxime suum habet ne-
 gotium, ita summam in eius procuratione vigilan-
 tiam præstat. accedit, vt maior sit in dispiciendo ac
 statuendo claritas, maius auxilium Dei; quippe sicut
 in rebus communibus, cum vniuersali Præposito
 numen cæleste præcipuo fauore conspirat; sic idem
 proprijs

proprijs cuiusq. præfecti muneribus, suo quodam ac
 peculiari munere assistit. quorum si facultas & au-
 thoritas à superioribus nimis arcte circumscribatur,
 & quæ per hosce tractanda sunt, illi suscipiant; pri-
 mum ipsa diffidentia odiosa est, & ut in alienis quo-
 dâmodo rebus, continuo languescit industria, dein-
 de per eam cupiditatem & ambitionem, peculiaris
 ille, de quo dictum est, diuinæ gratiæ quasi cōcurfus
 amittitur. præterea, cum ad rem bene gerendam, &
 facultas & scientia necessario requirantur, scientia
 plerumq. inest ei, qui rem ipsam ex officio tractat,
 habetq. subiectam oculis. huic si minuatur ius, &
 superior ipse, causa non æque bene cognita, rei trāsi-
 gendæ se immisceat; ingenti prorsus malo potestas
 à cognitione seiungitur: atq. hinc nimirum in omni
 cœtu suspiciones, discordiæ, rixæ, cum rectores &
 curatores non contenti suo munere, alter in alterius
 partes inuadunt: perque summâ confusionem tol-
 litur discrimen officiorum, & ordo ille, quo nihil est
 in hac rerum vniuersitate præstantius. Ad hæc, vbiis
 qui destinatus est quopiam, certis alligatur præce-
 ptis, rarum est vt quidquam è sententia possit effi-
 cere. magna enim consilij pars est in tempore, & no-
 uis quotidie casibus interdum ipsa negotiorû spe-
 cies immutatur: quibus in rebus dum religione oc-
 cupatus animus hæret, dum fluctuat apud se, dū co-
 gitur ad absentes referre; interim, irreparabili saepe
 damno videlicet, occasionis præteruolat opportu-
 nitas. Quæ cum præclare Ignatius nosset, cum suis
 adiutoribus procuratoribusve, nisi si res aliter po-
 stularet, ea quam dixi facilitate utebatur. Itaque &
 in magnis & arduis plerumque actionibus voto re-
 spondebat euentus; & tanta erat ipso regente con-
 cordia,

cordia, is ordinum consensus, vt Societas tota vno eodemq. spiritu ductuq. agi videretur. Benevolentiam & caritatem suorum erga se, non solum affabilitate, mansuetudine, ceterisq. virtutibus, verum etiã industria quadam alebat: cauebatq. diligentissime, ne quid admitteret, cur eorum quispiam ab illo se minus vel diligi, vel probari putaret. Quod & in creando primum Generali Præposito seruauit, vt dictum est; ac deinde retinuit in sufficiendo sibi, cū ægrotaret, Vicario Generali: nec non in eligendis, qui Marcello Põtifici maximo, vt item supra dictũ est, Pontificis ipsius iussu, in Palatio adsisterent. quam nominationem ad ipsorum Patrum cõsilium reiecit; ne certos ipse appellando, ceteros ad eiusmodi munera minus idoneos iudicasse videretur. Præterea, si quid pro imperio asperius exsequendum esset; eius inuidiam ad inferiores administratos reijcere solitus est, ipsis videlicet non inuitis; communemque parentem pie ac religiose tuentibus. Qui hominibus cum potestate præsumunt, hos cum aliã fraudes & mala circumstant, tum illud in primis, de quo sanctus Bernardus ad Eugenium: Est item vitium, inquit, cuius si te immunem sentis, inter omnes qui cathedras ascenderunt, sedebis me iudice solitarius, quia veraciter singulariterque leuasti te supra te, iuxta Prophetam. Facilitas credulitatis hæc est: cuius callidissimæ vulpeculæ, magnorum neminem comperi satis cauisse versutias. Ab hoc igitur scopulo, sicut à ceteris, magnopere Ignatius declinabat; quippe satis ad omnem animaduersionem ipsa varietate suorum temporum eruditus. ac delatoribus ita vnã aurem præbere consueuerat, vt semper alterã reo reseruaret absenti. Quinetiam accusa-

accusatoris ipsius, inter dicendum, gestus, oculos, vultusq. omnes attente obseruabat: crebrisq. ac minutis interrogationibus, veritatis eliciendæ gratia fatigabat hominem: totam deinde rem, si opus esset, per se & per idoneos viros omnibus vestigijs indagabat leniter ac sine tumultu: cauebatq. non modo ne quemquam damnaret indicta causa, verum etiam vt ne quid omnino præiudicati ad causæ cognitionem afferret. Illud etiam, in rebus præsertim grauioribus, obseruabat interdum; vt accusatorem iuberet sua manu scribere quæ deferret: primum, quòd hominum naturam pronam esse ad maledicendum intelligeret, & stylum quàm linguam longe facilius contineri: tum etiam, vt si quod mendacium, vt fit, tempore procedente exstitisset, id, ipso delatoris chirographo teneri & coargui posset. atq. hoc temperamento fiebat, vt neque, si quid grauius accidisset, ignoraret Ignatius; neque innocentes per calumniam aut per factionem circumueniri vel opprimi sineret. Idem omnes reipublicæ partes vigilantè curabat; neq. committebat (in quo grauitèr à magistratibus fere peccatur) vt dum vnā amplecteretur, desereret alteram. Verumtamen præcipua quadam fuit obseruatione in hominibus ad Societatem adscribendis. quam ille rem tanti momèti ducebat esse, vt cum alioquin è custodia corporis euolare quàm primum optaret, hanc vnā ob causam in aliquot annos propagari sibi vitæ spatia cuperet; quoad nimirum tyrocinijs formula ac disciplina, ad Societatis vsum & institutum probe constituta foret. Tyrones autem ille non à naturali quadam bonitate, vel potius tarditate; sed à vigore magis ingenij, & rerum gerendarum adiumentis, legebat; negabatque,

batque, qui ad populi negotia factus non esset, eum-
 dem esse ad ministeria Societatis idoneum. Quòd si
 quis bardum quempiam eo nomine obtruderet,
 quòd ipsum utiq. è sæculi naufragio diceret euasu-
 rum; nihilominus recusabat Ignatius, neminem af-
 firmans è Societate I E S V dicendum esse, qui ad suã
 vnius, non etiam ad aliorum salutem, & acriter &
 scilicet posset incumbere. Quos autem ad proba-
 tionem admiserat, eorum spiritum dabat operam
 ut quàm plurimis experimentis cognosceret peni-
 tus: neq. illos tantum ad suauem quemdam sensum
 pietatis (quo imperiti omnia metiuntur) sed ad ve-
 ras ac solidas virtutes erudiebat: ac præsertim (quod
 sæpe iam diximus) ut ad nullius rei quamuis cetero-
 qui laudabilis amorem tamquam ad scopulum ad-
 hærescerent, sed ab omni alia cupiditate, vel etiam
 propensione soluti ac liberi, ex vno tantum superio-
 rum nutu ac voluntate penderent: neq. assuescerent
 abditos eorum sensus exquirere, vel imperia scisci-
 tari; vel quem, quibusve de causis, ijdem aut supra
 ceteros tollerent, aut etiam infra, suo arbitratu de-
 primerent: sed illis omne iudicium & consilium à
 superis datum, sibi simplicitatis & obsequij gloriã
 esse relictam putarent; essentque proinde ad omnia
 quamuis ardua & absurda & subita paratissimi. Om-
 nes omnium querimonias perbenigne audiebat: ac
 solabatur verbis humanissimis. atq. etiam diligēter
 curabat, ut salua religionis disciplina, & Præfectorū
 dignitate, vnicuiq. satisfaceret. Neq. vero minori vi-
 gilia & seueritate Præfectos ipsos quã reliquos
 omnes in officio continebat; quin etiam tanto plu-
 ra maioraq. ab illis, quàm ab his exigere solitus est,
 quanto superiores inferioribus, gradus & virtutum
 insigni-

in signibus antecellunt. Idem, in respondendo agendoque, simplicitatem ita cum cautione coniunxit, ut satis appareret, alteram alteri non modo impedimento non esse, verum etiam ornamento atque presidio. Suspensa, vel ambigua, vel obscura verba, perplexum de industria incertumque sermonem; uti barbaras artes, & subdola mendacij tegumenta, fidei que ac societatis humanę perniciem, semper est detestatus: ac suo monstravit exemplo veritatis cultor eximius, quantum inter prudentiam & calliditatem interfit.

Eiusdem ratio proximos adiuuandi.

CAP. XI.

MIRÆ fuit solertię in sollicitandis mortalibus, & à diaboli seruitute ad Christi Domini obsequium traducendis. ac, quibus artibus dæmon ad animarum perniciem utitur, eisdem ipse (quoad liceret, ac fas esset) ad hominum salutem ac beneficium trāsferabat. Voluntates ac naturas eorum quibus cum ageret, festine odorari; ambitiosis splendida, auaris vtilia, voluptuosis iucunda proponere; & suo, quod aiunt, hamo vel esca quemque piscari. Iam in congressu, maxime Principum, id obseruabat in primis, ut sermonis initia illis daret, extrema reseruaret sibi: cauebatque ne de rebus etiam diuinis inepte vel ad satietatem ac fastidium ageret. Tristem vero & horridam sapientiam (vtique postquam in lucem hominum prodijt) semper vitauit: cumque philosophię nomen ipsum, intelligeret, etiam si modeste tractetur, tamen satis odiosum esse per se; nihil in habitu suo, vel in genere vitę, rarum aut notabile conspici voluit; ac semper sese, quibus

rebus